

UNELE OBSERVAȚII ASUPRA MANUALULUI DE "GEOGRAFIA ROMÂNIEI" PENTRU CLASA a XII-a

(Quelques observation sur la manuel "Geografia României" pour la XII-e classe)

Filipina Brânduș, C.Brânduș

Intenția noastră nu este de a efectua o analiză critică exhaustivă a respectivului manual ci de a evidenția câteva aspecte cu care profesorii de specialitate se confruntă la lecții, referitoare la împărțirea pe capitole sau structura unora dintre acestea, la explicarea inadecvată sau insuficientă a unor elemente și procese ale peisajului fizico-geografic din interiorul granițelor țării noastre, la regionarea teritoriului și limitele unor unități morfologice, aspecte care fără a fi revăzute de autorii manualului se repetă de la o ediție la alta, inclusiv la aceea din anul 1993.

Astfel:

- Formarea pământului României, constituția sa geologică și resursele subsolului ar trebui să fie analizate în capitolul "Cadrul natural", deoarece sunt parte intrinsecă a acestuia, împreună cu relieful și celelalte elemente ale peisajului fizico-geografic.

- "Agricultura și prelucrarea industrială a produselor agricole", "Industria" sau "Transporturile, turismul și schimburile economice" trebuie să fie considerate și tratate ca subcapitole ale unui capitol intitulat "Economia" și nu ca niște capitole de aceeași ordine de importanță ca și "Cadrul natural", care reprezintă, sau ar trebui să reprezinte, principalul capitol de fond, al primei părți a manualului.

- România trebuie să fie considerată o țară carpatică nu pentru că două treimi din catena Carpaților, așa cum se precizează în manual, se află în țara noastră ci, în primul rând, datorită faptului că prin poziția lor, în centrul țării, Carpații constituie "osatura pământului românesc", că cea mai mare parte a teritoriului țării aparține Orogenului carpatic sau a evoluat și s-a constituit în strânsă dependență cu acesta. De asemenea, pentru rolul jucat de Carpați la însăși formarea și evoluția istorico-geografică a poporului român.

- Deoarece în manual sunt analizate succint, incomplet, etapele de formare ale pământului României și zonele sale geologice, în unele cazuri apelându-se nejustificat la evoluția paleogeografică a altor zone ale Europei (vezi ridicarea Munților Scoției și a Alpilor Scandinaviei etc.), fără corelații cu formarea reliefului țării noastre, se impune ca la începutul caracterizării fiecărei unități și subunități de relief a țării să se revină asupra genezei și alcătuirii lor petrografice. Aceasta ar ajuta elevul să înțeleagă evolutiv și cauzal aspectul de astăzi al reliefului, dar și pentru motivul că aceste aspecte de ordin geologic fac parte din baremurile de apreciere ale lucrărilor de la olimpiadele de geografie sau de la concursurile de admitere în învățământul superior.

- Subcarpații sunt o unitate morfologică originală a țării noastre și trebuie să fie tratați ca

atare. Dacă este acceptabilă, într-o anumită măsură, analiza în comun a Subcarpaților Getici cu Podișul Getic, având în vedere însăși evoluția lor comună până în Pleistocenul inferior, total inadecvată este caracterizarea în comun a Subcarpaților Moldovei cu Podișul Moldovei, două unități geomorfologice total diferite ca geneză, alcătuire geologică și trăsături morfologice.

- O situație ambiguă este cunoscută în legătură cu limita sudică a Subcarpaților Moldovei. Deși această limită este considerată, pe bună dreptate, valea Troțușului, în manual este inclusă la Subcarpații Moldovei și Depresiunea Cașin, situată la sud de valea Troțușului. De altfel, această situație apare și în alte lucrări și tratate de Geografie a României, autorii respectivi considerând că Depresiunea Cașin aparține Subcarpaților Moldovei. Cu toate acestea, valea mult lărgită a Troțușului, după ce scapă din defileul de la Târgu Ocna, este o limită clară între Subcarpații Tazlăului, cea mai sudică subunitate a Subcarpaților Moldovei, și Subcarpații Curburii, având în vedere că Depresiunea Cașin, de la sud de valea Troțușului, prin originea sa de natură erozivă și prin trăsăturile morfologice este total diferită de Depresiunea Tazlăului și aparține Subcarpaților Curburii.

- Considerăm nejustificată includerea orașelor Piatra Neamț, Moinești și Târgu Ocna în Subcarpații Moldovei, caracterizarea lor ca orașe subcarpatice. Intravilanurile lor se află amplasate pe structuri geologice și pe forme de relief carpatice, iar fizionomia edilitară a unora dintre ele (Piatra Neamț, Târgu Ocna) este aceea a orașelor montane. Extinderea celor mai noi cartiere până în zona subcarpatică le-ar putea conferi, cel mult, atributele unor așezări urbane de contact.

- Când se analizează factorii ce influențează clima țării noastre se apreciază în mod eronat că Marea Neagră are o influență climatică redusă (numai în zona litorală) deoarece este inconjurată de mari întinderi de uscat. Influența redusă a Mării Negre asupra climei țării noastre, atât ca spațiu cât și ca timp, se explică, în primul rând, prin poziția ei la SE de țara noastră și situarea atât a țării noastre cât și a Mării Negre într-o zonă geografică unde dominantă este circulația maselor de aer de la vest la est. Este știut că masele de aer ce traversează această mare de la vest la est sunt cauza principală a marilor cantități de precipitații ce cad pe flancul sudic al Munților Caucaz și în Câmpia Rion.

- Prezentarea celor patru grupe de râuri ale țării noastre este descriptivă, inadecvată nivelului deja superior de cunoștințe și înțelegere al elevilor de clasa a XII-a. Este necesară o caracterizare succintă a regimului hidrologic al râurilor din fiecare grupă, în concordanță cu condițiile climatice ale zonelor geografice pe care le străbat sau unde au obârșia.

- Modul cum sunt caracterizate solurile argiloiluviale în manual îl îndreptățește pe elev să considere, ceea ce a și dovedit în lucrările scrise, că solurile cenușii și brun-roșcate sunt răspândite în zonele deluroase și cu munți nu prea înalți de pe întreg teritoriul țării. Este cunoscut, însă, că solurile cenușii apar numai în Podișul Moldovei și nordul Dobrogei, acesta fiind de fapt arealul lor cel mai vestic de răspândire, extinderea maximă având-o la est de valea Prutului. De asemenea, solurile brun-roșcate s-au format numai în părțile înalte ale Câmpiei Olteniei și pe mici areale în Defileul Dunării, datorită influenței climatului submediteranean din această parte a țării.

În concluzie, apreciem că un manual școlar oricât de sintetic ar fi și, în altă ordine de idei, manualul de geografie la care ne referim este exagerat de sintetic, nu poate abdica de la rigoarea științifică, de la acuratețea explicațiilor.

Bibliografie

- Mihăilescu V. (1969) - *Geografia fizică a României*, Edit. Științifică, București.
Roșu Al. (1980) - *Geografia fizică a României*, ed. a II-a, Edit. didactică și pedagogică, București.
Sârcu I. (1971) - *Geografia fizică a R.S. României*, Edit. didactică și pedagogică, București.
Tufescu V. (1974) - *România-natură, om, economie*, Edit. științifică, București.
Colectiv (1983) - *Geografia României, vol. I, Geografia fizică*, Edit. Academiei, București.

Résumé

Notre intention consiste dans l'évidentiation de quelques aspects avec lesquels se confrontent à la classe les professeurs de spécialité, aspects relatifs à la structuration en chapitres du manuel, à l'explication non-adéquate ou insuffisante de certain éléments et processus du paysage physico-géographique du territoire de la Roumaine, ou à la régionalisation du territoire du pays et les limites de certaines unités de relief.

Un manuel, quoi que synthétique soit-il, ne peut pas abdiquer la rigurosité scientifique et le soin pour les explications.

Universitatea "Ștefan cel Mare" - Suceava